Posamezni izgvod 40 grošev, mesečna naročnina 2 šilinga

V. b. b.

SLOVENSKI vestnik

GLASILO SLOVENSKE KOROŠKE

DO SLOVENSKE KMETIJSKE ŠOLE IMAMO VSO NARAVNO, MORALNO IN GOSPODARSKO PRAVICO, KI JE ZASIDRANA V AVSTRIJSKI USTAVI.

LETNIK VI | CELOVEC, SREDO, 22. VIII. 1951 | ŠTEV. 58 (427)

Našim zahtevam po kmetijski šoli ni zadoščeno

V zadnji številki je „Kärntner Landeszeitung" — uradni list oblasti, uradov in sodišč na Koroškem — objavila posebno poročilo o stanju kmetijskega šolstva pri nas na Koroškem. Ker gre tukaj za uradno poročilo, bi bilo pričakovati, da bo stvarno in objektivno upoštevalo tudi vprašanje slovenske kmetijske šole. Toda temu nikakor ni tako, marveč se je pisec tega poročila povzpel do podobne nelogične ugotovitve kot namestnik deželnega glavarja Ferlitsch v svojem odgovoru na urgenco Slovenske kmečke zveze, ko je ugotovil, da bo z ustanovitvijo kmetijske šole na Stiegerhofu „zadoščeno ponovnim zahtevam kmetov beljaškega okraja" in da bo s preureditvijo šole Goldbrunnhof iz dekliške v fantovsko šolo „izpolnjena v zadnjih letih vedno ponavljajoča se zahteva kmečkega ljudstva jezikovno mešanega ozemlja". Kako si torej g. Ferlitsch in pisec poročila v „Kärntner Landeszeitung" zamišljata **zadostitev upravičenim zahtevam slovenskega kmečkega prebivalstva, ko je že gotovo, da bo pouk tudi na teh obeh zgoraj navedenih šolah v nemškem jeziku, medtem ko o ustanovitvi slovenske kmetijske šole sploh ni govora.**

Ustanovitev slovenske kmetijske šole na Koroškem pa je eno izmed perečih poglavij demokracije koroškega šolstva, za kar se borimo koroški Slovenci kot strnjena celota. Z obstoječim kmetijsko-strokovnim šolstvom nismo in ne moremo biti zadovoljni ,ker ne odgovarja posebnostim naših krajev in ljudi. Našega stališča do tega vprašanja nismo povedali samo enkrat, temveč smo v številnih zahtevah, vlogah in intervencijah pri celovški in dunajski vladi nedvoumno dokazali nujnost, **da je treba kmetijsko šolstvo na Koroškem postaviti na demokratično osnovo, da je treba izpolniti zahtevo po slovenski kmetijski šoli.**

Z uvodom poročila v omenjenem listu, ki pravi, da kmečka mladina od leta 1945 naprej v vedno večjem številu obiskuje kmetijske šole in da se zelo zanima za teoretično in praktično kmečkostrokovno izobrazbo, se sicer strinjamo, dodati pa moramo, da je za strokovno šolanje kmečke mladine največje zanimanje ravno med našim ljudstvom. **Še nikjer — razen v primeru slovenske kmetijske šole — se ni zgodilo, da bi nad 2.000 kmečkih ljudi s svojimi podpisi zahtevalo ustanovitev strokovne šole za kmečko mladino.** Kljub temu pa moramo ugotoviti, da odgovorni činitelji ne kažejo nobenega razumevanja za ugoditev taki enodušni in upravičeni zahtevi.

Prav tako soglašamo tudi z ugotovitvijo, da je vzgoji in šolanju kmečke mladine „treba posvetiti prav posebno pozornost". „Kärntner Landeszeitung" v omenjenem poročilu tudi pohvalno pravi „da je koroška deželna vlada vedno cenila visoki pomen takega šolanja" in da „je od leta 1945 nadaljnjo izgradnjo kmetijskega poklicnega in strokovnega šolstva posebno pospeševala in dala v ta namen znatna deželna sredstva na razpolago."

V petem letu neprenehne borbe Slovenske kmečke zveze za ustanovitev slovenske kmetijske šole ugotavljamo, da deželna vlada za nemškogovoreči del kmečkega ljudstva sicer tudi v tem pogledu vzorno skrbi, **da pa doslej še ni pokazala resne volje za ustanovitev slovenske kmetijske šole.** Za nemškogovoreče kmečke fante obstoja že v vsakem okraju kmetijska šola, **še vedno pa ni deželna vlada poskrbela, da bi slovenski kmečki fantje iz štirih okrajev imeli vsaj eno slovensko kmetijsko šolo,** nasprotno odklanja njeno ustanovitev v svojem odgovoru na zadnjo urgenco Slovenske kmečke zveze.

Danes so dokazi za nujnost in možnost njene ustanovitve jasno na dlani. Mar ne govori nad 2.000 podpisov v podporo zahteve SKZ dovolj prepričljivo, ali ni nizki, globoko pod deželnim povprečjem stoječi odstotek absolventov kmetijskih šol (na Koroškem je povprečno vsaki peti kmečki fant absolvent kmetijske šole), ki mu je vzrok ravno pomanjkanje slovenske šole, in ali niso podpovprečni hektarski donosi in s tem povezana gospodarska zaostalost slovenskih kmetov neizpobiten dokaz, da manjka na Koroškem slovenska kmetijska šola in da bi ta morala biti ustanovljena že davno. Ali predlog dveh pripravnih posestev za njeno ustanovitev in zagotovilo, da so za poučevanje potrebne strokovne moči na razpolago, ter končno dejstvo, da je za nemške kmetijske šole vedno dovolj denarjev, medtem ko za slovensko kmetijsko šolo ni potrebnih sredstev, ne zavračajo vseh izbegavanj deželne vlade in postavljajo trditev, „da je vedno visoko cenila pomen takega šolanja", na laž?

Kmetijska šola mora odgovarjati posebnemu značaju okolice, za katero je namenjena, naravnim in gospodarskim proizvodnim prilikam ter mora biti pouk življenjski in uspešen — beremo dalje v poročilu. **Prav zato pa smo mi zahtevali kmetijsko šolo s slovenskim jezikom, ker je posebni značaj pri nas na Koroškem, ki ga mora priznati tudi deželna vlada, da kmečko ljudstvo jezikovno mešanega ozemlja v vsakodnevnem občevanju na vasi v pretežni meri govori slovenski in da goji mladina slovenske šege in navade.**

Poročilo torej nikakor ni stvarno in objektivno upoštevalo tudi vprašanje slovenskega kmečkega prebivalstva in slovenske kmetijske šole še posebej, marveč je v svoji celoti odraz nespremenjenega pristranskega in koroško ozračje zastrupljajočega šovinizma, ki na merodajnih mestih še vedno prihaja na dan, če gre za stvar, ki tiče koroške Slovence. Kakor v številnih drugih vprašanjih, tako o slovenski šoli še ni spregovorjena zadnja beseda. **Koroški Slovenci smo kot strnjena celota bolj kot kedaj koli prej trdno odločeni, da se zanjo borimo, dokler je ne bomo dosegli. Do slovenske kmetijske šole imamo vso naravno, moralno in gospodarsko pravico, ki je zasidrana v avstrijski ustavi.**

Prvo svetovno prvenstvo v padalskih skodih

V dneh od 16. do 20. avgusta je bilo v Lescah pri Bledu prvo svetovno prvenstvo v padalskih skokih, ki so se ga udeležili najboljši padalci Anglije, Francije, Italije, Jugoslavije, Nizozemske in Švice, navzoči pa so bili poleg drugih funkcionarjev tudi predstavniki letalskih organizacij Avstrije in Zapadne Nemčije. Pokroviteljstvo prvega svetovnega prvenstva v padalskih skokih je prevzel maršal Tito, ki je bil pri tekmah tudi navzoč.

Na otvoritvi v petek so se zbrali na letališču v Lescah številni predstavniki vlade LR Slovenije, KPS in množičnih organizacij, medtem ko je prireditev otvoril generalni sekretar Letalske zveze Jugoslavije podpolkovnik Mihajlo Velimirovič. V imnu vlade LR Slovenije je pozdravil zbrane goste in tekmovalce podpredsednik dr. Marijan Brecelj ter izrazil veselje, da je tekmovanje v Jugoslaviji. V svojem govoru je med drugim poudaril:

„Dosedanji mednarodni športni stiki Jugoslavije so v okviru splošnih naporov in prizadevanj naših narodov mnogo pripomogli, da je v svobodoljubnem svetu zmagala resnica o Jugoslaviji in da so se odnosi med nami in med drugimi državami ter narodi izboljšali. Brez dvoma je, da služi tudi ta pomembna športna prireditev enakim smotrom."

Ko je želel vsem udeležencem mnogo uspeha, je ob koncu dejal: Kdor koli bo pridobil zmago svojim nacionalnim barvam, bo iskreno deležen našega priznanja in ponosni bomo, da je zmagal tu, na naših tleh!

Nepozaben vtis so dali slovesnosti radovljiški pionirji in pionirke v slovenskih narodnih nošah, ki so zročili vsem tekmovalcem lepe šopke rdečih nageljnov. Nato pa so se začele prve tekme, kjer je v prvi seriji skokov bil najboljši Jugoslovan Lutovec, ki hkrati tudi brani svetovni rekord s 132 skokih v 24 urah.

Uprava za vzajemno varnost

Odbor ameriške predstavniške zbornice za zunanje zadeve je odobril osnutek zakona za gospodarsko in vojaško pomoč tujini v znesku 7.848,750.000 dolarjev, kar je za 651,250.000 manj, kakor pa je predlagal predsednik Truman v svojem osnutku tega zakona, katerega je predložil v maju Kongresu. Odbor za zunanje zadeve je hkrati tudi sprejel načrt za eno samo enotno organizacijo, po kateri bodo Združene države dajale pomoč tujini.

Osnutek, kakor ga je odobril odbor predstavniške zbornice za zunanje zadeve, določa 6.363,000.000 dolarjev za vojaško in gospodarsko pomoč svobodnim narodom v Evropi, 590,000.000 dolarjev za pomoč narodom na Bližnjem vzhodu in v Afriki, 758,750.000 dolarjev za razne države v Aziji in na tihomorskem področju, vključno Korejo, 62,000.000 pa za republike Latinske Amerike. Najbolj je skrčil odbor vsoto, ki je bila določena za evropske države, in sicer za 550 milijonov dolarjev.

Pač pa je odbor povečal za 48,740.000 vsoto, ki jo vsebuje osnutek zakona, kakor ga je predložil dne 1. avgusta predsednik tega odbora James Rivhards ,ki je predlagal v celoti le vsoto v znesku 7.800,000.000 dolarjev za vso pomoč tujini. Odbor je izglasoval vsoto 50 milijonov dolarjev za pomoč beguncem, ki prihajajo v Izrael, hkrati pa je znižal predlagano vsoto za pomoč Koreji na 11,250.000 dolarjev, dočim je Truman zahteval v ta namen 112,500.000 dolarjev.

Istočasno je predložil predsednik odbora Richards predstavniški zbornici tudi predlog, naj prevzame posle dosedanjih ameriških organizacij za pomoč tujini ena sama enotna organizacija, in je utemeljil predlog s tem, da je velika večina osebnosti, ki jih je odbor zaslišal, izjavila, da se čuti potreba po taki enotni organizaciji in enotni politiki v tem pogledu.

Nova, enotna organizacija se bo imenovala Uprava za vzajemno varnost (Mutual Securty Administration). Ta organizacija ne bo dobavljala vojaških potrebščin drugim državam. To bo še vedno stvar obrambnega ministrstva.

Perzijska pogajanja v nevarnosti?

Pogajanja med perzijsko vlado in britansko delegacijo v Teheranu, da bi rešili petrolejski spor, so se v zadnjih dneh spet znatno zaostrila. Perzijska vlada je namreč odgovorila na nove britanske predloge, ki so v bistvu že precej podobni kompromisu. Ker Perzijci tudi teh predlogov nočejo sprejeti, marveč vsebuje njihov odgovor nadaljnje protipredloge, kaže, da obstoja za nadaljevanje razgovorov resna nevarnost. Vodja britanske delegacije Stockes se že ukvarja z mislijo, da bi zapustil Teheran, če ne bo prišlo do kakšnega napredovanja pri razgovorih.

Tudi ameriški posredovalec Harriman je zagrozil z odhodom, če Perzijci ne bodo pokazali malo več pripravljenosti.

V Kesongu zaseda pododbor

Kakor znano, se pogajanja v Kesongu za sklenitev premirja napredovala že tako daleč, da so prišli do sporazuma v vseh glavnih točkah, razen določitve nekakšne demarkacijske črte med Severno in Južno Korejo. Da bi rešili tudi to pereče vprašanje, so postavili poseben pododbor, ki se bavi le s tem vprašanjem. Pododbor je imel že več sej in pravijo, da sta obe strani pripravljeni na kompromis, vendar pa niso objavili nobenih podrobnosti.

Veliki trije se bodo sestali

Ameriško zunanje ministrstvo je uredilo, že vse potrebno za sestanek zunanjih ministrov Združenih držav Amerike, Velike Britanije in Francije, torej tako imenovanih Velikih treh. Po zanesljivih poročilih se bodo Dean Acheson, Herbert Morrison in Robert Schuman sestali 10. septembra v Washingtonu.

Poljska sodeluje pri japonski pogodbi

Poljska vlada je obvestila Združene države Amerike, da bo sodelovala na konferenci v San Francisku, kjer bodo pogajanja za podpis mirovne pogodbe z Japonsko. Hkrati je sporočila, da bo na tej konferenci povedala svoje stališče do osnutka japonske mirovne pogodbe, ki sta ga izdelali ameriška in britanska vlada.

Obrambna proizvodnja v Evropi podvojena

Zapadna Evropa je v preteklih dveh letih, odkar so aprila 1949 podpisali severnoatlantsko pogodbo, podvojila svojo proizvodnjo za obrambne namene. To je razvidno iz četrtletnega poročila Uprave za gospodarsko sodelovanje, ki zadeva njeno delovanje na evropskem področju in na Daljnem vzhodu. Računajo, da bodo to proizvodnjo v prihodnjem letu ponovno podvojili.

Vsak teden dva petka

Uradno poročilo pravi, da se je gospodarski direktorij pod predsedstvom zveznega ministra za kmetijstvo in gozdarstvo bavil z vprašanjem preskrbe z mesom in prišel do sklepa, da ostanejo sedanje cena mesa in mesnih izdelkov nespremenjene, da bodo pomanjkanju mesa odpomogli s povečanim uvažanjem klavne živine in da bodo od 24. avgusta naprej uvedli vsak teden dva dni, v katerih ne smejo prodajati mesa in mesnih izdelkov. Sporazumeli so se za torek in petek, ko nikjer, razen v bolnicah, ne smejo oddajati mesnatih jedil, prav tako pa se morajo „postiti" tudi v zasebnih gospodinjstvih. Za primer kršitve omenjene odločbe so predvidene kazni.

V zvezi s to odredbo, ki jo je narekovalo resno pomanjkanje mesa oziroma klavne živine, je vsekakor zanimava ugotovitev, da so razni profitolovci iz vrst živinskih trgovcev na črno prodali v inozemstvo klavne živine za okoli 3 milijone šilingov.

Koroški otroci na Jadranu

Toplo sonce je sijalo nad Jadranskim morjem, ko sem prispel h koroškim otrokom v Opatiji, nekdanjo Abbazijo, kjer preživljajo svoje počitnice. Prišel seveda nisem praznih rok. Prinesel sem seboj poleg nekaterih zdravil za hišno lekarno tudi za vsakega otroka zavojček neapolitank. To je bilo veselje! Sprijaznili smo se hitro. Ne le otroci, tudi vodstvo počitniškega doma se je iskreno veselilo mojega obiska in občutili smo že po nekaj trenutkih, da smo si bili kakor stari znanci. V kratkem nagovoru sem poudaril, da so take počitniške kolonije za otroke najboljše sredstvo, da premostimo meje in vse, kar loči narode, in da se poglobijo medsebojni stiki, poznanstvo in zaupanje.

Malčki so mi zagotavljali prav vsi, da so izredno zadovoljni tu na morju. Z nekim ponosom mi je zagotavljal eden od dečkov, ki je bil lani v Sori (Italija), da je dosti lepše tu v Opatiji in da je tudi hrana mnogo boljša. Dogodki iz povojnih in vojnih dni, ki so razdvajali narod tostran in onstran Karavank, na otroška srca niso imeli skoro nič kvarnega upliva, kar je jako razveseljivo. Zato oni ne vedo o vsem nič in to je dobro. Saj morajo rane vendar že enkrat zaceliti! Medsebojno razumevanje naj nadomesti dosedanje odtujevanje. Iskrena zahvala gre ministrstvu za prosveto v Ljubljani, ki je omogočilo 250-im koroškim otrokom večtedensko brezplačno počitniško bivanje na Jadranu. Koroška deželna bolniška blagajna za delavce in nameščence je to dejstvo tudi primerno pripoznala. Odobrila je za vsakega otroka, ki je pri njej posredno zavarovan, denarni prispevek v istem znesku, kot se sicer izplačuje za druge otroške počitniške akcije, ki se vršijo na podlagi danih predpisov in predpogojev. Vsoto bodo izplačali Zvezi slovenskih žena, ki vodi vso to organizacijo počitniških akcij. Zveza bo na ta način lahko olepšala jugoslovanskim otrokom njihovo počitniško bivanje na Koroškem.

Prisrčno sem se pogovarjal z malimi v Opatiji in se z njimi kopal, kot da bi bil z njimi vred še mlad. Razumeli smo se dobro. Bili so kar kmalu vsi moji prijatelji: Walter, Hajnci, Francl, Irgl in Sepl. Vpraševal sem jih posamezno in v skupinah, a izražali so se vedno zadovoljno. Razen malega, plavolasega Gerharda so mi zatrjevali vsi, da jim na Jadranu zelo ugaja in da bi radi prišli drugo leto spet sem. „Torej, zakaj bi ne hotel priti še enkrat sem tudi ti?“ sem se zanimal pri malemu Gerhardu. „Ker sem moral pomagati v kuhinji“, mi je odvrnil prav malodušno. „To pa je že kaj!“ so mu vpadli v besedo kar vsi drugi. „Saj si imel vendar za jesti dovolj in ne škoduje, če si tudi ti malo pomagal v kuhinji. Pa kopanje v morju ti gotovo ni škodovalo!“ ... „No, pravzaprav je že tudi zame bilo lepo in dobro, a vendar ...“ „No, vidiš,“ so šli kar vsi spet na njega, „potem se ne razburjaj!“ ... „Saj itak nisem mislil tako hudo. Seveda bi že še tudi jaz rad prišel drugo leto spet na Jadransko morje.“ Tako smo se pogovarjali tam na obali, ko je sonce tako toplo pripekalo in so valovi morja veselo plečkali in božali naša trupla.

Iz Opatija sem se odpeljal v Crikvenico, kjer je nastanjena druga koroška skupina v Domu Nikole care (samostan iz 11. stoletja). Tam niso ločeni slovenski otroci od nemških, marveč bivajo skupaj. Pridružili so jim še 50 otrok iz Slovenije. Tu imajo še lepše kakor v Opatiji. To sožitje je res razveseljivo, ko eden poleg drugega, otroci slovenskega in nemškega porekla, ne poznajo medsebojne mržnje. Prve dni so bili otroci med seboj pač nekoliko tuji, a kmalu so zrasli v eno skupnost z istim srcem in dušo. Tudi tu sem otrokom kratko govoril. Ko bi se razumeli odrasli med seboj v enaki meri in se vživeli tako hitro v skupnost, prihranili bi si v svetu mnogo gorja. Posebne hvale pa je v Crikvenici vredno vodstvo počitniškega doma, v prvi vrsti prof. Žitnik, ki je izvrsten organizator in vzgojitelj. V svojih pomočnikih ima dobro šolane sodelavce, ki znajo ravnati z otroci. Za zdravstveno stanje otrok skrbita zdravnik in medicinka, ki je dalj časa študirala na Dunaju in zna zelo dobro nemški. Otroke redno preiskujejo in skrbijo za njihovo zdravje čisto individualno. Vsak otrok ima svojo karto, kjer beležijo vse njegove zdravstvene podatke. Ob potrebi popravijo otrokom tudi zobe. Prav vse je torej izvrstno v Crikvenici, tako stanovanje, hrana in nadzorstvo.

Razen lepih sob imajo na razpolago krasen park, kamor nihče drugi nepoklicani ne sme. Poleg tega sta tam dva motorna čolna, ki imata prostora za 50 oziroma 100 ljudi. Dnevno priredijo izlete na bližnje otoke ter v okolico. Vse zanimivosti razlagajo otrokom strokovnjaki na primeren način.

Gotovo bo to bivanje na Jadranu za otroke neko trajno doživetje. Bilo bi za pozdraviti, ako bi prihodnje leto omogočili še večjemu številu otrok bivanje na morju. Obratno pa bi naj prišli otroci iz juga tudi gor k nam na oddih, ker prispevajo takšne akcije, kot sem začetkoma omenil, mnogo k medsebojnemu razumevanju ter pomiritvi. Če tega še ne zmorejo odrasli, da bi mislili v vseevropskem duhu, naj se bi tega oprijeli naši mali, preden bi ponovno prišlo nad svet neizmerno zlo.

Valentin Just, ravnatelj

Egipt pred Varnostim svetom

Vprašanje omejitve plovbe po Sueškem prekopu, ki jo izvaja Egipt, je prišlo na dnevni red Varnostnega sveta, kjer so zastopniki Združenih držav Amerike, Velike Britanije in Francije predložili skupno resolucijo, ki poziva egiptovsko vlado, naj razveljavi omejitve v zvezi s plovbo po Sueškem prekopu.

Britanski delegat Gladwin Jebb je izjavil, da je imela egiptovska vlada dovolj časa za razveljavitev omejitev v zvezi s plovbo in da so predstavniki posameznih pomorskih držav že dve leti zaman posredovali pri egiptovski vladi. Predstavnik ZDA Warren Austin je poudaril, da omejitve, ki jih je uvedel Egipt pri plovbi skozi Sueški prekop, samo povečujejo napetost na Bližnjem vzhodu, kar bi lahko izkoristile posamezne države za svoje napadalne namene. Egipt bi lahko bolje zavaroval svojo varnost, če bi ustvaril potrebne pogoje za zboljšanje gospodarskega in socialnega življenja. Brazilski, holandski in turški delegat so se prav tako izjavili za predloženo resolucijo, medtem ko je iraški delegat izrazil svojo popolno solidarnost z Egiptom in je hkrati obtožil Izrael, da je kršil resolucijo Združenih narodov, zlasti glede arabskih beguncev.

Egiptovski delegat Mahmud Favzi boj je zanikal Veliki Britaniji, Franciji, ZDA in Holandiji pravico, da bi sodelovale pri bližnjem glasovanju o Sueškem prekopu, ker so prizadete v sporu. Vprašanje, ki ga sedaj obravnavajo, ne spada v pristojnost varnostnega sveta, resocija sama pa pomeni kršitev ustanovne listine OZN, kajti njen smoter je, vzeti Egiptu pravico vojskujoče se stranke z Izraelom in mu vsiliti politično rešitev. Favzi bej je razen tega izjavil, da je Velika Britanija deloma odgovorna za napeti položaj na Srednjem vzhodu. Perzijsko-britanski spor je pravzaprav pravi vzrok za pritisk, ki ga sedaj izvajajo na egiptovsko vlado.

Indijski in kuomintanski delegat sta izjavila, da se bosta vzdržala glasovanja o resoluciji.

Na koncu seje je jugoslovanski delegat dr. Aleš Bebler izjavil, da bo Jugoslavija podprla resolucijo, ker želi storiti vse, kar je v njeni moči, da se rešijo vprašanja Srednjega vzhoda ter hkrati upoštevajo pravice vseh prizadetih. Hkrati je zahteval, naj bi iz resolucije odstranili tisti del, ki navaja besede generala Aileya, šefa štaba OZN v Palestini,da izvaja Egipt napadalno in sovražno dejanje. ker preprečuje ladjam plovbo po Sueškem prekopu.

Tedensko 1 milijardo za orožje

Po izbruhu vojne na Koreji (junija meseca 1950) so Združene države potrojile dobave orožja. V ameriškem obrambnem ministrstvu računaju, da bodo te dobave v prihodnjih 12 mesecih spet potrojili. Tako bodo povprečne tedenske dobave orožja predstavljale vrednost približno ene milijarde dolarjev.

Povečane dobave opreme so pripomogle, da so ZDA povečale svoje oborožene sile od 1,450.000 na 3,000.000 mož. Letalstvo se je v Združenih državah povečalo od 48 na 87 letalskih skupin, medtem ko predvideva načrt vsega 95 letalskih skupin. Ameriška vojna mornarica je narasla od 573 na 1100 ladij.

Strokovnjaki so se nalašč odločili za postopno povečanje proizvodnje, da ne bi prenaglo povečanje imelo škodljivih posledic za narodno gospodarstvo. Menijo, da bo ameriška industrija leta 1953 lahko zadostila vsem vojaškim **in civilnim zahtevam.**

Sedanjo visoko raven je ameriška obrambna industrija lahko dosegla predvsem zato, ker je imela na razpolago tovarne, ki so izdelovale orožje že med preteklo vojno, ki so jih takoj po vojni zaprli, pa jih v ta namen spet obnavljajo. V obnovljene tovarne so doslej postavili 35.000 strojev.

Ameriška industrija se sedaj veča po načrtu, ki predvideva v ta namen letne izdatke 25 milijard dolarjev. Ta vsota je predvsem namenjena **povečanju proizvodnje najvažnejših surovin, kot so jeklo, aluminij in baker.**

Jeklarne so do zdaj povečale letno proizvodnjo na 97,370.000 ton jekla in nameravajo doseči do leta 1953 109,200.000 ton na leto.

Proizvodnja aluminija se sedaj dviga od najvišje točke, ki jo je sploh kdaj dosegla, to je od letnih 645,750.000 kg (v letu 1950), da bi se do leta 1953 podvojila.

Tudi letno proizvodnjo bakra, ki je leta 1950 dosegla 825.370 ton, hočejo sedaj povečati.

Najbolj se je povečala proizvodnja vojaških uniform, ameriških vojaških avtomobilov, tako imenovanih jeepov, sukna in živil. Pri tem so v Ameriki le malo tovarn, ki proizvajajo za civilno potrošnjo, spremenili v podjetja za vojaške dobave, ali sploh nobene.

Tudi proizvodnja atomskega orožja zelo prehiteva predvidevanja zadevnih načrtov. V ameriškem obrambnem ministrstvu računajo, da bodo Združene države vedno bolj vodile na tem področju pred Sovjetsko zvezo.

Dobave vojnih letal so se v primeri s tistimi pred izbruhom korejske vojne podvojile, ker je letna proizvodnja letal narasla na 4000. Tozadevni načrt predvideva do junija 1951 letno proizvodnjo 12.000, do konca leta 1953 pa 50.000 letal.

Vesti iz Jugoslavije

V velenjskem rudniku izkopljejo vsako soboto 30 vagonov lignita preko plana

V zadnjih petih mesecih odkar je bila v velenjskem rudniku uvedena tako imenovana „velenjska sobota“, so rudarji izkopali skoraj 700 vagonov lignita preko plana. „Velenjsko soboto“ so rudarji uvedli 17. februarja letos, ko so se odločili, da hočejo doseči največjo dnevno proizvodnjo, odkar obstoja rudnik. Takrat so odšli v jame tudi vsi uslužbenci in voditelji podjetja z inženirji in nakopali 2300 ton premoga. S tem so dosegli najvišji rekord v zgodovini tega rudnika. Od tega dneva dalje velenjski rudarji izkopljejo vsako soboto 30 vagonov lignita preko plana.

Prva ženska kolarski pomočnik v Sloveniji

Prav gotovo nam bo vsak kolar pritrdil, če rečemo, da ta stroka ni dosti lažja od kovaške in da zahteva zelo veliko telesnega napora. Zato so šli za kolarje navadno le krepki fantje, da so bili težkemu delu kos. Odkar pa so v Jugoslaviji dobile ženske enakopravnost se vedno bolj pogosto odločajo tudi za poklice, ki so prej veljali za izključno moške. Tako je Slovenija dobila nedavno tudi prvo kolarsko pomočnico. Za ta poklic se je odločila 17 letna Draga Žitkova iz Vrhnike. Toda ne mislite, da je bila morda k temu iz kakšnega vzroka prisiljena, ker bi bila sicer brezposelna ali kaj podobnega. Ne, še malo ne. Draga, katere oče in ded sta bila znana kolarja, se je za to delo odločila zato, ker čuti do njega posebno veselje. Kolar Žitko, ki ga posebno smučarji zelo cenijo, ker izdeluje prvovrstne smuči, ima tri hčerke pa nobenega sina. Lahko mu verjamemo, če pravi, kako je bil vesel, ko se je druga hči Draga odločila, da ga bo v njegovi obrti nasledila.

Draga je nedavno z odličnim uspehom položila pomočniški izpit za katerega je morala izdelati par smuči. Smučke je izdelala tako dovršeno, da bi se z njimi lahko ponašal marsikateri dolgoletni kolarski mojster.

Švedska in Portugalska ne potrebujeta več ERP

Willam Foster, ravnatelj Uprave za gospodarsko sodelovanje, je objavil, da Švedska in Portugalska ne potrebujeta več pomoči Marshallovega načrta; v tem sta se pridružili Veliki Britaniji in Irski. Foster je v svoji izjavi poudaril, da je bila važna za gospodarski položaj Švedske in Portugalske lani ustanovljena Evropska plačilna zveza, ki je mnogo pripomogla k gospodarski blaginji obeh držav. Sicer je pa lastni napor v zvezi z ameriško dolarsko in tehnično pomočjo pripomogel dvema nadaljnjima evropskima državama k izboljšanju gospodarskega položaja.

Foster je dalje izjavil: „Obnova zapadne Evrope je zdaj že tako napredovala, da bi lahko omejili dolarsko pomoč na posamezne posebne primere. Nevarnost vojaškega napada in potreba ponovne oborožitve sta pa naložili zapadnoevropskim državam težko breme. Da jim pomagamo nositi to breme in hkrati pripomoremo k ojačenju svobodnega sveta, je potrebna tako ameriška gospodarska kot tudi vojaška pomoč. Dejstvo, da nam zdaj ni več treba zahtevati gospodarske pomoči za štiri zapadnoevropske države, je dokaz gospodarske moči, ki je bila dosežena po vojni“.

Portugalska je po Marshallovem načrtu prejela 50,470.000 dolarjev pomoči, od tega odpade na posojila 36,714.000; Švedska pa 118,714.000 dolarjev, od tega odpade 20 milijonov 400.000 dolarjev na posojila.

Povečanje zaloge redkih strateških surovin

Iz poročila ameriške komisije za strelivo je razvidno, da imajo Združene države Amerike že na razpolago ali pa da bodo imele v kratkem na razpolago polovico temeljnih in redkih surovin, ki jih predvideva načrt, za katerega so določili 8 milijard 300 milijonov dolarjev.

Predsednik Truman pa je medtem objavil, da bo ustanovil nov odbor, ki bo imel nalogo, da preskrbi in poveča zaloge kritičnih in strateško važnih surovin. Ta odbor, ki se bo imenoval odbor za preskrbo obrambnega materiala, bo prevzel tovrstno delo od notranjega ministrstva, splošne uprave in Uprave za gospodarsko sodelovanje.

Ameriški avtomobili bodo dražji

Fordove in Chryslerjeve tovarne so prosile urad za cene, da jim dovoli zvišanje avtomobilskih cen za 9,5%. Urad jim je ugodil. General Motors, od katerih odvisijo Hudson, Nash in Studebaher, še niso vložile podobne prošnje.

Svetovna poraba sladkorja

Iz statističnega pregleda letne porabe sladkorja v raznih predelih sveta je razvidno, da znaša svetovna potrošnja sedaj 4,360.000 ton, od česar odpade na dežele britanske skupnosti narodov (razen Indije in Pakistana) 943.000 ton, na francoski imperij 75.000 ton, na evropske države (pri čemer so upoštevane Avstrija, Irska, Islandija, Italija, Holandija, Norveška, Portugalska, Švedska, Švica, Trst in Jugoslavija) 1,722.000 ton; ameriške države, ki so navezane na uvoz (razen države, ki so del britanskega imerija) 380.000 ton; azijske države in države Oceanije, v kolikor so navezane na uvoz (razen dežel britanskega in francoskega imperija) 1,110.000; afriške dežele, ki uvažajo (razen področij britanskega in francoskega imperija) 130.000 ton.

Za izvoz določene količine ocenjujejo v letošnjem letu na 4,000.000 ton, to je v primeri s potrebami uvoza 40.000 ton presežka, kar pa ni mnogo, ker sladkorja po izbruhu korejske vojne v vseh državah hudo primanjkuje. Najbolj jasen dokaz za to je dvig cen sladkorja na londonski borzi (številke za tono sladkorja): junij 1950 dolarjev 115,96; avgust in september dolarjev 126,98; marec 1951: dolarjev 145,22.

Ameriške izgube na Koreji

Ameriško obrambno ministrstvo je izdalo poročilo o ameriških izgubah na korejskem bojišču. Od začetka spora do 10. Avgusta 1951 imajo Američani 12.012 mrtvih, 56.488 ranjenih in 12.250 pogrešanih vojakov.

Izdajatelj, lastnik in založnik lista: Dr. Franc Petek, Velikovec. Uredništvo in uprava: Celovec, Gasometergasse 10. Telefon 1624/4. Za vsebino odgovarja: Rado Janežič. Tiska: Kärntner Druck- und Verlagsgesellschaft m. b. H. Klagenfurt — Dopisi naj se pošiljajo na naslov: Klagenfurt, 2, Postschließfach 17.

KOLEDAR

22. avgust, sreda: Timotej
23. avgust, četrtek: Filip Benic.
24. avgust, petek: Jernej

SPOMINSKI DNEVI

22. 8. 1850 — Umrl nemški pesnik Nikolaj Lenau s pravim imenom imenovan Niemsch von Strehlenau — 1864 Položen temelj Rdečemu križu. Ženevski župan Henry Dunant je sklical pod vtisom grozot bitke pri Solferinu konferenco dobrodelnih organizacij za pomoč ranjencem — 1862 Rojen francoski skladatelj Claude Debussy.

23. 8. 1466— Rojen v Vipavi Žiga Heberstein, diplomat in zgodovinar — 1884 Odprta železniška proga Beograd—Niš 1851 Rojen češki pisatelj Alojzij Jirasek — 1866 Avstrija se je morala v praškem miru odpovedati Benetkam — 1944 Kapitulacija Romunije.

24. 8. 79 — Izbruhnil Vezov in zasul mesto Pompeje, Stebe in Herkulana — 1778 Lovro Willomitzer ranocelnak v Fužinah pri Bohinju se je v družbi domačinov prvi povzpel na vrh Triglava 1849 — Umrl prvi slovenski univerzitetni predavatelj dr. Mažgon.

Zveza slovenskih žena objavlja

ZAHVALA

Zveza slovenskih žena se tem potom v svojem lastnem imenu in v imenu staršev in otrok mladih letoviščarjev — študentov iz Slovenije iskreno in prisrčno zahvaljuje vsem našim družinam, ki so s svojo pristno slovensko gostoljubnostjo omogočile otrokom enomesečno prijetno bivanje na Koroškem. Zveza se iskreno zahvaljuje za izdatno oskrbo in za obdarovanje slovenskih otrok, ki so sami zagotavljali, da so se počutili kakor doma kot svoji med svojimi.

Naj te gostoljubne družine imenoma navedemo, ker bodo ostale tudi mladim gostom iz Slovenije v trajnem in hvaležnem spominu: V Št. Janžu so otroke prevzeli pri Weissu, Švajgerju, Tischlerju, Bvatniku, Lapušu, Klemenjaku, Mežnarju, Radarju in Baverju, v Bilčovsu pri Sramsicniku, Kropivniku, Brodniku, v Trebinji pri Martinu in Irglnu, v Deščicah pri Kobanu, v Ločah pri Hanzlnu in Roženu, v Logi vesi pri Rainerju, v Škofičah pri Bvatniku, Janšeju in Ožlnu, v Hodišah pa pri Robcu, Kompošu in Vrankarju.

Vsem tem družinam se Zveza slovenskih žena vsem skupaj in vsaki posebej za izkazano gostoljubje najtopleje zahvaljuje, prepričana, da se imenovane družine v polni meri zavedajo, da so izpolnile lepo in hvaležno delo.

GRABŠTANJ

Pomilovanja vredna nesreča se je preteklo soboto pripetila kmetu Štefanu Stumpfu v Ribnici pri Grabštanju. Njegov šestnajstletni otrok je prišel pod traktor, ki ga je sam vodil. Otrok je utrpel tako težke poškodbe, da je na posledicah teh umrl. Vzrok nesreče še ni dognan.

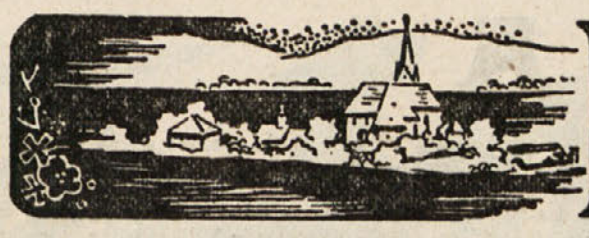

Po naši zemlji

Slovenci iz Gorice so nas obiskali

Medsebojni stiki zamejskih Slovencev so vedno zaželjeni in koristni. Medsebojno spoznavanje, medsebojna izmenjava misli in izkušenj močno vpliva na medsebojno delo, ker nas druži mnogo enakih teženj in skrbi v borbi za enakopravnost. Zaradi tega smo bili veseli, ko smo mogli pretekli teden, v torek, pozdraviti v naši sredi 70 rojakov iz Gorice in okolice, ki so se pripeljali v dveh avtobusih na Koroško.

Prenočevali so v okolici Vrbskega jezera, nato pa so se odpeljali v spremstvu tov. Milene Gröblacherjeve v Gospo Sveto in na zgodovinsko Gosposvetsko polje. Nadaljnja pot jih je vodila preko Ojstrovice in Mostiča v Velikovec, kjer so obiskali partizanski spomenik in se oddolžili spominu padlih borcev za lepše življenje. Na gomilo so položili bivši partizani svojim padlim tovarišem venec, zapeli so partizansko pesem in recitirali. Predsednik dr. Petek je v svojem govoru objasnil borbe na koroških tleh. Po tem globokem, pietetnem aktu so si gostje ogledali iz Rustetta iz daljave Podjuno, kjer jim je tov. Milena obrazložila kaj in kje je to in ono.

Na praznik, 15. avgusta, je bil prekrasen dan, ko so se gostje dobre volje in spočiti spravili na avtobuse in se odpeljali iz Krive Vrbe v lepi poletni dan po naši zemlji. Ustavili so se na Otoku, kjer je bilo ravno letno žegnanje in zbranih na tisoče ljudi in vsepovsod si slišal slovensko govorico. Gostje so si ogledali starodavno romarsko cerkev na idiličnem polotoku. Naslednja točka je bila Vrba, kjer so si tovarišice in tovariši ogledali jezersko obalo in življenje v tem mednarodnem letovišču, ki si ga morejo privoščiti le ljudje ,ki imajo denar. Nekateri so to priložnost izrabili in se ohladili in osvežili v vabečih se valovih jezera.

Nadaljnja pot je vodila Goričane skozi Rožek v Št. Jakob v Rožu, kjer je zbor pod 300 let staro lipo zapel nekaj lepih slovenskih pesmi. Ker je imel Šimej ta dan gostilno zaprto, so se gostje okrepčali in ugasili žejo pri Korajmanu. Nato so se odpeljali preko Baškega jezera in Marije na Zilji v Beljak, kjer je bilo v gostilni Kroni kosilo. Čas je hitel in kmalu po tem so bili že na Osojskem jezeru. Nekateri so se podali z vzpenjačo na Osojščico, ostali pa so se sprehajali ob obali in uživali lepote Osojskega jezera. Prekrasen razgled pa so uživali oni, ki so se povzpeli na Osojščico in občudovali naravne lepote naše zemlje vse tja do Celovca in na severno stran do Visokih Tur.

Tako je minil lepi in doživetja polni dan in že je legal večerni mrak na zemljo, ko so se dragi gostje Goričani vračali skozi Beljak domov.

Tovariši in tovarišice iz Gorice so zatrjevali, da so odnesli s Koroške najlepše vtise ter se bodo z veseljem spominjali teh kratkih uric, ko so jih preživeli med nami in spoznavali lepoto koroške slovenske zemlje.

V prelepem Otožu

Koroški Slovenci smo že take narave, da se slehernemu od nas naš domači kraj zdi najlepši. To sem posebno živo občutil, ko sem nedavno po strokovnem poslu dospel s semenarsko specialistko inž. Krivicevo na Radiše in je bilo prvo vprašanje, ki ga je stavil sicer stvarni gospodar Pridovnik našemu gostu-strokovnjaku: „Ali ni lepo pri nas? Kako se Vam pri nas dopade?"

•

Havptmanova mama iz Otoža je nedavno pisala tajniku Slovenske kmečke zveze in slikala svoj gospodarski položaj tako obupno in v tako črnih barvah, da smo smatrali vsekakor za potrebno, da jo čimprej obiščemo in ji damo na licu mesta potrebne nasvete, pa naj bo neznani nam (vsaj meni neznani) Otož kjer koli, v katerem koli zapuščenem kotu Slovenske Koroške.

•

Kako sem vendar prijetno iznenaden, ko me te dni odloži avtobus v prometni, svetli, čisti vasici: v Otožu. In ko še plaho in negotovo sprašujem, kje bi bilo pri Havptmanu, kot okamenel obstojim, ko zagledam pred seboj ob koncu vasi moderno vili podobno hišico z velikimi okni: pri Havptmanu.

„Kje je gospodinja, prosim?" „Mama pa ležijo", dé hčerka, „padli so danes zjutraj v temi iz skednja in se poškodovali".

Kljub temu je prišepala s palico v roki že nad 60 let stara mamica (kar se ji sicer še ne vidi!), ko je slišala, da je prispel gost iz Celovca.

Oh, koliko vam ve Havptmanova mama pripovedovati! Iz vseh področij našega življenja: iz kmetijskega gospodarstva, iz nekdanje naše prosvete, od njenih zasebnih težkoč, predvsem pa iz časa naše narodnoosvobodilne borbe! Koliko je prestala takrat gospodinja pri Havptmanu, ko so ji gestapovci odvedli dve hčerki v zapor, ko so odnesli vsa živila iz hiše in ko so tudi njo nenehno pestili in ji grozili! Ali si zamorete predstaviti nadvse razburljivega doživljanja, ko gestapovci stikajo po vseh kotih hiše za prepovedanimi slovenskimi knjigami in letaki, ki jih imajo Havptmanova mama skrite in ko ona kljub vsem grožnjam odločno taji in zagotavlja: „Nimam ničesar prepovedanega". Na niti je viselo njeno življenje. In danes mi mamica žalostno potoži: „Toliko smo trpeli, pa je vse v vodo padlo; vsaj za zdaj enkrat!" Moral bi napisati celo knjigo, če bi vam hotel povedati, kaj vse so prestali pri Havptmanu in na Otožu v vojnem času vsled nacističnih divjanj.

Toda hitro obrne Havptmanova mama spet besedo in za hip je samo spet gospodinja. Spet je v mislih in pripovedovanju v svojih mladih dekliških letih, ko ji je oče ponujal svoje drugo posestvo v mastni, rodovitni ravnini v Podravljah, a je Bistrovka, takrat še deklič, neomajno ponavljala: „Samo na Otožu hočem biti, tu se mi najbolj dopade, oče!"

Ko tako obidem z gospodinjo vse prostrano posestvo in vidim ležati pred seboj ves pestri, slikoviti gornji Rož in celo spodnjo Ziljo z Dobračem vred ter kot srebrnobeli trak vijočo se Dravo pod seboj in ko še tudi ugotovim, kako je v bistvu povsod tod zemlja rodovitna, si tudi jaz sam pri sebi mislim: „Nikdar ne bi hotel iti odtod, tu bi hotel biti gospodar".

„Da, včasih je bilo še lepo, včasih so bile na razpolago še delovne moči, takrat je bilo lahko gospodariti. Danes pa smo sami", toži žalostno Havptmanova mati. In pokaže mi povrsti danes že tihe samotne loge in dobrave in z grmovjem ter praprotjo zarasle pašnike s sicer prav rodovitno prstjo ter v trpki zagrenjenosti pojasnjuje: „Glejte, to je bilo nekoč njiva, tu je še moj mož oral". Nekoliko dalje spet: „Okrog in okrog tega hriba so včasih vse orali. In tu, kjer je sedaj že zapuščen travnik, je ranjki moj mož pridelal še tri birnje leče".

V takem in podobnem, več ali manj bolestnem obujanju spominov mine skoraj celo dopoldne in tudi jaz zamorem končno priliti spominom Havptmanove mamice na blestečo nekdanjo otožko poljedeljsko preteklost le trpko kapljico pelina s tem, da svetujem: „Še več zasejete s travami in več z deteljo!"

•

Sonce v vsej svoji poletni prelesti in migetajoči vročini spet pritiska na pokrajino in sonce je spet v naših srcih, ko nas v Želučah vozi Brancijeva nasmejana hčerka v čolnu čez Dravo in daje pri tem zgovoren, živahen, šaljiv rožanski očak dekliču — vozniku umne očetovske nasvete: „Samo svoje srce poslušaj, deklič, ne to kar ti bodo drugi svetovali in ukazovali, ko si boš izbirala fanta — moža!"

Taki smo Slovenci, taki Rožani! Hitro nas prevzame zagrenjenost in žalost, a naglo smo spet vedri in veseli in malce razposajeni ter — od časa do časa — tudi lahkoživi.

Vernik.

V začetku septembra:

MIKLOVA ZALA
na zgodovinskih tleh
v Svatnah

F. S. Finžgar:

Dekla Ančka

10. nadaljevanje

Tedaj so se odprla vrata in Špela je pomolila glavo v hišo.

„Krava se pripravlja!"

„Sava?" se je Mokar naglo ozrl. Oči so se mu zasvetile.

„Kje je Janez?" je vstala Mokarica in šla k vratom.

„Pri njej!"

„Potem je vse prav."

Špela je zaprla, Mokar si je opasal višnjev predpasnik in zavil rokave.

„Poglejte, kakšna telička!" je vzkliknil Janez, ko je gospodar odprl hlev.

„Že? Hvala Bogu in svetemu Štefanu!" je izpregovoril Mokar in čelo mu je bilo brez gube in ves obraz veliko veselje. Tudi Janez ni imel več klobuka po strani.

„Ne veste, prežvekovala je med tem. Da, Sava, to je živalca! Najboljša! To sem vedno trdil. Je za vse: za mleko, za teleta in ješča kot uš."

„Ali me je treba ali me ni?" se je oglasila Špela zadirčno in stresla koš suhe stelje pod kravo.

„Le pojdi, popazim sam!" ji je velel Janez, pomaknil gospodarju stolec in gledal teličko, ki je ležala zvita v klobek in trudno odpirala oči.

„Janez, ko sva sama, kaj ti je bilo danes pravzaprav? je začel Mokar in sedel na stol.

Hlapec je potegnil klobuk spet na oči po nepotrebnem pobrskal z vilami po stelji in odgovoril:

„Kaj bi mi bilo? Nič."

„Nič, nič! Posebnega gotovo nič. Ali poznaš me, da me peče, če se družina takole kuja, kot se danes, in človek ne ve zakaj. Če je kaj napak, saj se popravi. Zakaj sem pa gospodar?"

„Saj nič ni, prav nič." Janez je postajal nejevolen in se je umaknil prav v drugi konec hleva, ker je brskal in pospravljal po jaslih. Mokar je molčal in gledal Savo in teličko. Ko se je Janez spet vrnil, je izpregovoril:

„Ta ne bo za mesarja, kaj? Redili jo bomo."

„Redili," je odvrnil Mokar kratko in slonel s komolci na kolenih. Janez je čutil, da se zdi gospodarju za malo, ker mu ni razodel po resnici. Zato sta oba molčala, dokler se ni oglasil gospodar, kakor bi se nenadoma nečesa domislil:

„No, Janez, kakor je telička lepa in izvrstnega plemena, če si volje, kot sva se snoči menila, pa naj bo tvoja!" Gospodar se je vzravnal in pogledal hlapca. Ta je slonil na vilah, oči so se mu pasle na lepem mladičku.

Lepa je, zares je lepa, samo, saj veste, takole sem preudaril, da mi ni treba ne kajže ne ženske in ne telice — nič mi ni treba pravzaprav."

„Je tudi pametno, jaz sem le omenil in nič ne ponujam. Vsak naj sam premisli. — Torej boš ti pri kravi, kajne?"

„Seveda."

Gospodar se je še enkrat ozrl na živino in šepetal blagoslov. Še preko dvorišča je zadovoljivo kimal in šel takoj v hišo k ženi..

„Da bi te, to je telička!"

„Je Špela pravila."

„Janezu sem jo ponudil v rejo, kakor sem ti pravil pa je ne mara."

„No, lepa je ta."

„Pravi, da mu ni treba ne ženske ne kajže — nič. Jaz sem tega vesel."

„Tudi jaz bi ne bila žalostna, ko bi ne vedela, kako je. Oh, moški, sami sebe ne poznate."

Mokar je skomignil z rameni, vzel koledar in zapisal dan, kdaj je od Save dobil teličko. Ona je šla v kuhinjo, kjer je Ančka pomivala.

Ruta ji je visela še bolj na oči in nič ni pogledala mame. Ta je odklenila omaro, odrezala pogače in nalila vina.

„Na, tole nesi Janezu, ki pazi pri kravi!"

Ančka je hitro popustila pomivanje, si otrla roke in segla po steklenici in pogači. Vse to je storila kot človek, ki uboga brez premisleka na prvo besedo. Šele sedaj se je spomnila, kam jo pošilja gospodinja, in vsa se je zbegala. Prigrizek je postavila nazaj na mizo in pogledala gospodinjo.

„Nič ne glej in pojdi!" je rekla Mokarica ter zaklepala omaro.

„Mama, ko je tako hud name!"

„Kaj bi bil hud! Nič ni hud! Sitni ste, vsi vsi ste sitni, samo da naju dražte. Križ božji je z ljudmi! Nič se ne obotavljaj! Ne bo te ugriznil, ne!"

Ančka je odšla, gospodinja je gledala za njo skoz okno in se muzala, ko je videla, kako si je Ančka s predpasnikom brisala oči.

„Moj Bog," je premišljevala Ančka spotoma, „kaj naj mu rečem? — Nič. — Kar postavim mu tja. — Ali mu pa vse povem. — Če bi pa zarežal nad mano? — Ne —kar tiho bom. — Toda v takem ne živim več — vseeno —"

Preden je mogla Ančka kaj skleniti, je bila pred vrati in jih je odprla.

Janez je sedel na stolčku, klobuk je ležal poveznjen pred njim na tleh.

„Janez, tole so ti dali mama. Kam ti postavim?"

Janez je naglo vzdignil glavo in se ozrl, kakor bi ga kdo poklical iz spanja.

„O," se je ves vesel začudil. Ali naglo je izpremenil glas, kakor bi se bil domislil, da ne sme biti prijazen, in je nadaljeval resno, skoro malomarno: „Deni kamor koli, morda semkaj na pomijnik." (Dalje)

LIBIJA

Libija je pokrajina v severni Afriki, ki je sicer večjidel pustina, toda je strateškega pomena, kajti obvladuje ozki del Sredozemskega morja med Sicilijo in Afriko. Po obsegu je šestkrat večja od Jugoslavije, prebivalcev pa ima približno 1,5 milijona.

V drugi polovici 19. stoletja, ko so evropske velesile skušale nagrabiti čim več kolonij in so ustvarjale svoje imperije, se je Italija začela zanimati za Libijo, za pokrajino, ki je bila svojčas pod oblastjo starega Rima. Tekmovalki Italije v Sredozemlju sta zedeli in si zagotovili gospodstvo nad bogatimi in pomembnimi pokrajinami v severni Afriki: Velika Britanija v Egiptu in na Malti, Francija v Tuneziji in Maroku. Ostala je le obala Tripolitanije in Cirenajka, slabo obdelana in redko naseljena pokrajina otomanskega imperija. Za Italijo, „veliko proletarko" ,preobljudeno, brez potrebnih naravnih bogastev, državo, ki na veliko izvaža delovno silo, je tudi ta pokrajina bila pomembna, ker ji je nudila možnosti za naseljevanje svojega prebivalstva in oporišče za zaščito svojih interesov v Sredozemlju.

Potem, ko je Italija leta 1882 ustanovila svojo prvo kolonijo ob Rdečem morju (Eritrejo) in začela zasedati Somalijo, je bilo treba ozemeljsko povezati te kolonije z matično državo. V ta namen bi bila najbolj primerna Libija: bila je izhodiščno oporišče za nadaljnjo razširitev v Francosko Ekvatorialno Afriko in v Sudan. S tem bi Italija ustanovila ogromen kolnialni imerij od Sredozemskega morja do Indijskega oceana.

Italija je za svoj pohod v Libijo pripravila vse potrebno na diplomatskem polju. Najprej si je zagotovila privoljenje Francije (l. 1900) in nato še carske Rusije (l.1909). Izkoristila je agadirsko krizo, ko so Nemčija, Francija in Velika Britanija bile zaposlene z medsebojnimi razprtijami, in je po ciničnem ultimatumu začela osvajalno vojno proti Turčiji (septembra 1911).

Domačini (Arabci) so se uprli osvajalcu in pokazali pri tem izredno žilavost in spretnost; bili so vajeni živeti ob peščici ječmena in so se pojavili in izginili kot veter. Vendar je Turčija, oslabljena in ogrožena v balkanski vojni, priznala Italiji oblast nad Libijo z mirovno pogodbo, podpisano v Lausannu oktobra 1912. Pri tem pa Libijcev niso vprašali kaj želijo.

LIBIJA MED DRUGO SVETOVNO VOJNO

Italija je upravičeno očitala Turčiji, da ni dovolj skrbela za prebivalstvo Libije v vsakem oziru. Toda to je še ni upravičevalo, da pod pretvezo kulturnega gospodarskega dviga teh pokrajin skrbi prvenstveno za koristi svojega imperija in Italijanov.

Italijani so se naseljevali le ob obali Libije. Leta 1911 jih ni bilo niti ne 800, a leta 1941 že 70.000. Italija si trajno ni mogla pokoriti notranjosti, kjer so po puščavah in ozarah živela arabska plemena, ki so se stalno upirala osvajalcu. Na svojo stran si jih je pridobila Velika Britanija, ki pač ni mogla preboleti, da se je Italija zasidrala ob Rdečem morju in s tem ogrožala zvezo Velike Britanije z Vzhodom preko Sueza in Adena.

Nasprotstvo svobodoljubnih domačinov je postalo usodno za Italijo med drugo svetovno vojno. Tedaj je namreč Libija postala italijansko-nemško oporišče, ki je ogrožalo položaj Združenih narodov na Bližnjem vzhodu. Kdo se več ne spominja dramatičnega poteka sovražnosti ob imenih mest in utrdb kot so Tobruk, Derna, Bengasi in dr.? Arabska plemena so pod vodstvom Idrissa El Senussija pomagala oboroženim silam Združenih narodov, da so italijanske in nemške oborožene sile potisnile iz Libije. S tem so si domačini izbojevali tudi to, da so jim Združeni narodi priznali pravico, da postanejo sami gospodarji na svoji zemlji.

VPRAŠANJE LIBIJE NA MIROVNI KONFERENCI

Potem ko je Italija v septembru 1943 brezpogojno kapitulirala in so Združeni narodi zmagovito končali leta 1945 vojno tudi z Nemčijo in Japonsko, je bilo jasno, da je bil zadan s tem smrtni udarec Mussolinijevemu imeriju in Italiji kot kolonialni velesili. Dejansko so tako sklenili 1946 na pariški konferenci. Biti kolnialna velesila in imeti eno vodilnih vlog v mednarodnih odnosih more pač le država, ki ima za to vse pogoje. Italija se je v svoji dotedanji mednarodni politiki izkazala kot nesposobno za to.

Tako je prišlo do mirovne pogodbe, ki jo je Italija podpisala dne 10. februarja 1947 in s katero je izgubila vse svoje kolonije (Libijo, Eritrejo, Italijansko Somalijo). Kakšna naj bo nadaljnja usoda italijanskih kolonij, o tem se države zmagovalke v tistem času in še dolgo potem niso mogle sporazumeti.

OZN REŠI VPRAŠANJE LIBIJE

Vprašanje Libije je končno rešila Organizacija Združenih narodov, torej ustanova, katere eden namenov je, da razvija med narodi prijateljske odnošaje, osnovane na spoštovanju načela enakih pravic narodov in njihove pravice do samoodločbe. Glavni zbor OZN je sklenil 21. novembra 1949 naj Libija, sestoječa iz Cirenajke, Tripolitanije in Fezzane, postane neodvisna in suverena država. Njena neodvisnost naj postane učinkovita čim prej, a najkasneje dne 1. januarja 1952. Poseben, od Glavnega zbora določen poverjenik OZN naj pomaga Libijcem, da si postavijo ustavo in neodvisno vlado. Temu poverjeniku naj pri tem pomaga in svetuje odbor desetih.

KAKO NASTAJA NOVA DRŽAVA LIBIJA

Adrian Pelt, ki ga je Glavni zbor izbral za poverjenika OZN v Libiji, je proučil tamkajšnje razmere. Poročal je med drugim o veliki želji libijskega prebivalstva, da si ustavi združeno in neodvisno Libijo pod muslimansko vlado. Italijani v Libiji, ki so prej bili gospodujoči razred, so postali sedaj manjšina ,za katero bo treba najti primerno ureditev. Svoji poročili sta podali tudi Velika Britanija in Francija, ki že od poraza Italije dalje upravljata, prva Tripolitanijo in Cirenajko, druga Fezzan.

Države zahodnega bloka so sprejele ta poročila in na njihovi podlagi stavljene predloge. Predstavniki držav vzhodnega bloka pa so trdili, da Velika Britanija in Francija hočeta ustvarjati v Libiji svoja vojaška oporišča v korist zahodnih sil in držav Atantskega pakta, torej za napadalno politiko. Velika Britanija da je odstopila leta 1948 Združenim državam Amerike zrakoplovno oporišče Mellaha (sedaj Wheelus Field) v Libiji, od koder morejo težki bombniki daleč v rusko ozemlje. Po njihovem mnenju bi se neodvisna Libija mogla ustanoviti šele potem, ko bi se poprej odstranile vse tuje vojaške sile in oporišča.

Po daljšem razpravljanju je poseben odbor Glavnega zbora OZN sklenil dne 19. oktobra 1950 z ogromno večino, kako naj se ustvari enotnost in neodvisnost Libije. Na podlagi tega sklepa se je sestala 25. novembra 1950 v Tripolisu ustavodajna skupščina Libije. Ta je postavila začasno vlado Libije in bo odločila tudi o tem, ali naj bo nova država po svoji obliki zvezana ali pa enotna. Na prestol Libije so poklicali prej omenjnega vodjo odpora Idrissa El Senussija, emira Cirenajke. Predvideno je, da bo neodvisna Libija sprejeta med člane OZN. Na to vlado Velika Britanija in Francija postopoma prenašata oblast tako, da bo najkasneje 1. januarja 1952 vsa prešla na libijsko vlado. Težave so v tem, ker je stanje obče vzgoje tako nizko, da je zelo malo domačinov, ki bi bili sposobni opravljati številne in mnogovrstne vladne posle, a še manj posle tehničnega značaja. Zlasti je vprašanje, kako napraviti to večidel pustinsko državo sposobno za življenje v ekonemskem pogledu.

*

Po drugi svetovni vojni je Libija prva izmed bivših kolonij v Afriki, ki je dosegla državno neodvisnost v narodnoosvobodilni borbi in sicer po načelu pravice narodov do samoodločbe. Njen pomen je zlasti v tem, da bodo za njenim zgledom šla še ostala odvisna ozemlja v Afriki prej ali slej. Narodi pač hočejo biti gospodarji na lastnih tleh, ker smatrajo, da je ustanovitev lastne države pogoj za boljše življenje.

Z ustanovitvijo nove države Libije prihaja imperialistični kolonialni sistem v Afriki v krizo.

RADIO-PROGRAM

RADIO CELOVEC

Četrtek, 23. avgusta 1951

5.50 Pet minut za kmetijstvo — 6.10 Jutranja galsba — 7.15 Pestra glasba — 8.15 Kaj kuham danes? — 11.15 Nasveti za življenjska vprašanja — 11.30 Pozdrav zamesto in deželo — 11.45 Za podeželsko ljudstvo — 14.10 Kar si želite — 14.30 Slovenska oddaja — 16.00 Znameniti umetniki — 16.30 Otroška ura — 18.30 Slovenska oddaja — 18.15 Športna poročila.

Petek, 24. avgusta 1951

5.50 Pet minut za kmetijstvo — 6.10 Jutranja glasba — 7.15 Pestra glasba — 8.15 Kaj kuham danes? — 11.15 Za kmečko gospodinjo — 11.30 Pozdrav za mesto in deželo — 11.45 Za podeželsko ljudstvo — 12.00 Opoldanski koncert 14.30 Slovenska oddaja — 16.00 Pevska ura — 16.20 Za mladino — 18.00 Kmečka oddaja.

RADIO SLOVENIJA

Petek, 24. avgusta

5.25 Bosanske narodne pesmi — 6.15 Veder glasbeni spored s plošč , vmes gospodinjski nasveti — 13.00 Pester spored slovenske narodne in umetne glasbe — 14.35 Napevi iz znanih operet — 19.10 Z mikrofonom sredi življenja in dogodkov — 19.30 Želeli ste — poslušajte! — 20.00 Tedenski zunanjepolitični pregled.

Sobota, 25. avgusta 1951

6.15 Jutranji koncert — 13.00 Po svetu v pesmi in plesu — 14.30 Športno predavanje — 14.45 Jaša Heifetz in Miša Elman igrata znane skladbe za violino — 18.10 Skladbe slovenskih avtorjev poje komorni zbor Radia Ljubljana — 18.30 Oddaja za pionirje — 19.10 Glasba iz znanih baletov — 20.00 Naše pesmi in plesi — 20.50 Veseli večer — 23.15 Za ples in razvedrilo.

Nedelja, 26. avgusta 1951

7.15 Zabavna glasba — 9.30 Srbska narodna in umetna glasba — 10.00 Dopoldanski simfonični koncert — 11.00 Zunanjepolitični feljton — 11.15 Tričetrt ure po svetu v besedi in glasbi — 12.00 Zborovske skladbe Antona Lajovica — 13.00 Pol ure za pionirje in cicibane — 13.30 Želeli ste — poslušajte! — 16.00 Pojo naši solisti in zbori — 16.50 Kmetijski nasveti — 17.00 Plesi in baleti znanih mojstrov — 19.10 Igra kmečki trio — 22.50 Za zabavo in oddih.

Koroška deželna razstava je svoja vrata zaprla

Drenje in vrvenje v prostorih koroške deželne razstave je potihnilo. Razstavljaci spravljajo svoje razstavljene predmete in delajo obračune in kakor zatrjujejo, so v splošnem zadovoljni. Prva koroška deželna razstava je svoja vrata zaprla. Brez dvoma je bila razstava pomembna za Celovec in deželo. Ugodno vreme je prispevalo, da je bil obisk na razstavi masoven. Skupno se razprodali 103.000 vstopnic. Vodstvo razstave torej lahko beleži velik uspeh.

Za 100.000-ega obiskovalca so predvideli nagrado. Razne tvrdke pa so prispevale toliko nagrad, da se je vodstvo razstave odločilo nagrade tako razdelili, da so jih bili deležni obiskovalci od 100.000-ega do 100.004-tega, Stotisoči obiskovalec je bila neka ženska in sicer Pavlina Mattersdorfer iz Wulfengasse v Celovcu.

Koloradski hrošč v celovškem okraju

Krompirjevca (koloradskega hrošča), ki se je v zadnjih tednih razširil v zapadnem delu Roža vse do Žihpolj, so zasledili tudi v celovškem okraju. V Šmarjeti pri Hodišah so našli gnezdo koloradskega hrošča z 48 ličnikami ter so izvedli krajevno uničevanje škodljivca. Hrošč je s tem dosegel okolico Vrbskega jezera in obstoja nevarnost, da se bo ob ugodnem vremenu pojavil tudi drugod in v Celovcu samem. Prebivalstvo se opozarja, da posveča iskanju hrošča čim vestnejšo pozornost.

Prireditve, ki so bile v dnevih razstave

V dnevih koroške deželne razstave so bile razne prireditve, ki so bile, kakor poročajo, uspešne. Pri tomboli na Kardinalskem trgu je bilo prisotnih 10.000 ljudi ter so od 30.000 sreč do malega vse razprodali. Izžrebali so 124 amb, 216 tern, 52 kvatern in 44 kvintern. Tombolo je zadel delavec Alojz Sichler iz Celovca.

Dober obisk je bil tudi na reviji mode v mestnem gledališču, kjer so pokazale številne v modno stroko spadajoče tvrdke svoje najboljše in po najnovejši modi ukrojene izdelke.

Mednarodna razstava psov je bila predmet živahnega zanimanja in je samo še interesantno, koliko važnosti so na svojo tekmo polagali psi sami, ker psom bo pač precej vse eno, kako nekdo njihovo lepoto in čistokrvnost oceni.

V vrsti tekem najlepših mod, psov in drugih konkurenc so si v teh dneh izmislili tudi volitev najlepše Korošice. V restavraciji Glocke je bila konkurenca 21 koroških deklet, oziroma samo 17-ih, ker so štiri dekleta že pred volitvijo izključili. Pri tem „važnem" uradovanju je izbirala komisija, ki jo imenujejo jury, baje zelo vestno in po dolgem ugotavljanju odločila v prilog Beljačanke Erike Einöder, 25 let stare gospodične in navdušene plesalke, ki je odgovarjala vsem zahtevam in ji je mati narava naklonila tudi primeren obraz, kakor pravijo, da je lepa. Za njo se je uvrstila Helly Pörtsch iz Vrbe, ki je rojena in pravzaprav doma ob Klopinju. Tretja v tej zvezi pa je Waltraud Pyrmann iz Št. Vida.

Najlepše bržkone Erika, Helly in Waltraud na Koroškem ne bodo, ker upamo saj, da se dobršen del lepih deklet ne prijavlja k premiranju v zabavo nekaterim in pojmujejo svojo življenjsko nalogo globlje in resnejše. V splošnem pa imamo verjetno druge skrbi, v času pogodb o mezdah in cenah, v času pomanjkanja mesa v Avstriji in navijanju davčnega vijaka.

Silen tornado na Jamajki

Silno tropično neurje je divjalo na otoku Jamajka. Po dosedanjih poročilih je zahteval tornado 109 smrtnih žrtev, stvarna škoda pa znaša eno in pol milijarde v šilingih. Najtežje prizadeto je bilo glavno mesto otoka, Kingston, kjer je vihar porušil mnogo poslopij in prebivalce pokopal pod ruševinami. Razdrte so vse obveščevalne zveze. Ceste so na debelo pokrite z razvalinami, podrtimi telefonskimi drogovi in z izkoreninjenim drevjem. Posebno je prizadeto pristanišče, kjer je uničenih mnogo skladišč. Zaporniki v jetnišnici v Kingstonu so izrabili trenutek za uspešen pobeg. Na podeželju je bila celotna žetev uničena. Vihar je težko prizadel tudi mesto Port Royal, kjer je bilo središče mesta izravnano z zemljo.

Zveza slovenskih žena naznanja

Povratek II. skupine koroških otrok iz Jugoslavije

Obveščamo vse starše, ki so poslali svoje otroke z II. skupino v počitniške kolonije v Jugoslavijo, da se bodo otroci vrnili v torek, dne 28. avgusta. Otroci bodo prispeli

v Podrožčico ob 12.15 uri
v Svetno ves ob 16.34 uri
v Celovec ob 17.05 uri.

Prosimo, pridite pravočasno po svoje otroke na postaje.

Zveza slovenskih žena

Dunajski velesejem 1951

Jesenski velesejem na Dunaju bo v dnevih od 9. do 16. septembra 1951. Dunajski velesejem je pomemben po svojem centralnem evropskem središču in naraščajoči udeležbi mednarodnih tvrdk. Na dunajskem mednarodnem velesejmu bodo udeležene Bolgarija, Holandska, Italija, Jugoslavija, Poljska, Romunija, Madžarska. Poleg tega bo zastopanih nad 700 posameznih tvrdk iz 15-ih držav iz Evrope in preko morja. Zastopana bo predvsem Italija in Nemčija, Švica, Belgija, Združene države Amerike in Francija.

Spet smrtna nesreča v pliberški okolici

Na Reiterjevi žagi v Konovecah zaposleni delavec Filip Obertavč iz Bistrice pri Pliberku se je dne 13. avgusta smrtno ponesrečil. Zjutraj navedenega dne je šel z konjsko vprego v Šmarjeto po hlode. Nazaj grede se je vsedel na s hlodi naloženi voz. Blizu Libuč pa je z voza padel tako nesrečno, da si je zlomil hrbtenico. Prepeljali so ga v bolnišnico v Celovec, kjer pa je že drugi dan poškodbam podlegel.

KINO-PREDSTAVE

CELOVEC

Carinthia

Od 21. do 23. avgusta:
„Es geht um 50.000 Dollar"
od 24. do 27. avgusta:
„Tarzan und sein Sohn"

Peterhof

Od 21. do 23. avgusta:
„Im Taumel der Weltstadt"
od 24. do 27. avgusta:
„Das schweigende Dunkel"

BOROVLJE

V sredo, 22. in v četrtek, 23. avgusta:
Tarzan und die Jägerin
od petka, 24. do ponedeljka 27. avgusta:
Duell um Benedetta

VELIKOVEC

V sredo, 22. in v četrtek, 23. avgusta:
Der Schlafwagenkontrolleur
od petka, 24. do nedelje, 26. avgusta:
Der Seelenbräu

VRBA

V sredo, 22. in v četrtek, 23. avgusta:
Der Liebesprofessor
od petka, 24. do nedelje, 26. avgusta:
Weißes Gift

ANEKDOTE

Umrli Shaw George Bernard, irski pisatelj, kritik in dramatik dram, ki jih največ igrajo, tudi ni bil izvzet od plačevanja dohodninskega davka. Dostavili so mu vprašalno polo, ki jo je vestno izpolnil. Ko je prišel do vprašanja: „Kdo je še na vašem podjetju odeležen?" je vpisal: „Finančni urad"!

Nekdo je Shawu pripovedoval: „Se še najdejo v Londonu skromne ženske, moja žena na primer je skromnost sama". „Gotovo", je odgovoril Shaw, „vaša žena je resnično skromna, ker drugače vas ne bi bila poročila".

Praktične nasveti

Skrhane škarje so prava pokora, če hočete kaj rezati z njimi. Če brusača ni, si jih sami nabrusite. Vzemite navadno steklenice z bolj dolgim vratom in režite s škarjami po steklenici. Škarje drčijo ob spolzkem steklu in se na ta način nabrusijo.

*

Smrčati preneha človek v spanju, če se nalahno dotakneš njegovega grla.

*

Žeblje laže zabiješ v trd les, če jih namažeš z milom.